

Βασιλεία, Διαθήκη και Κανόνας:
Μια Εισαγωγή της Παλιάς Διαθήκης

Διάλεξη 1^η – Γιατί πρέπει να μελετούμε την Παλιά Διαθήκη;

Περιεχόμενα

Περίγραμμα – Ένα περίγραμμα του μαθήματος,

Σημειώσεις – Ένα πρότυπο που παρέχει: το περίγραμμα του μαθήματος; σημειώσεις κλειδιά, αποσπάσματα και περιλήψεις του μαθήματος, και χώρο για γράψιμο πρόσθετων σημειώσεων.

Ερωτήσεις επανάληψης - Ερωτήσεις στα βασικά περιεχόμενα του μαθήματος και χώρος για το γράψιμο των απαντήσεων. Κατάλληλο για το γράψιμο εργασιών και τεστ.

Ερωτήσεις εφαρμογής – Ερωτήσεις που συνδέουν το περιεχόμενο του μαθήματος με την χριστιανική ζωή, την θεολογία και την διακονία, κατάλληλο για συζητήσεις σε γκρουπ, γραπτές εργασίες και τεστ .

Πώς να χρησιμοποιήσετε αυτό το μάθημα και τον οδηγό σπουδών

- **Πριν να δείτε το μάθημα**
 - **Προετοιμασία** – Ολοκληρώστε τα αναγνώσματα.
 - **Διαλλείματα** – Εξετάστε που αρχίζει και που τελειώνει το κομμάτι που ακούτε. Οι διαλέξεις έχουν συμπυκνωμένες πληροφορίες, γι' αυτό ίσως να θέλετε να κάνετε κάποια διαλλείματα. Τα διαλλείματα θα πρέπει να σχεδιαστούν σύμφωνα με τους κύριους διαχωρισμούς του περιγράμματος στις ενότητες.
- **Καθώς βλέπεις το μάθημα**
 - **Σημειώσεις** Χρησιμοποιήστε τα τμήματα των σημειώσεων για να ακολουθήσετε το μάθημα και να κρατήσετε συμπληρωματικές σημειώσεις. Πολλές από τις κύριες ιδέες συνοψίζονται ήδη στις σημειώσεις αλλά να κάνεις και τις δικές σου συμπληρωματικές σημειώσεις. Θα πρέπει επίσης να προσθέσετε λεπτομέρειες που θα σας βοηθήσουν να θυμάστε , να περιγράψετε και να υπερασπίζεστε τις κύριες ιδέες.
 - **Παύση/επανάληψη τμημάτων του μαθήματος** – Ίσως να βρείτε χρήσιμο να κάνετε παύση ή επανάληψη σε συγκεκριμένα σημεία προκειμένου να γράψετε συμπληρωματικές σημειώσεις, ξαναδείτε δύσκολες έννοιες, ή συζητήστε τα σημεία που σας ενδιαφέρουν.
- **Αφού έχετε δει τα μαθήματα**

- **Ερωτήσεις Επανάληψης** – Απαντήστε στις ερωτήσεις επανάληψης στο χώρο που υπάρχει. Οι ερωτήσεις αναθεώρησης θα είναι καλύτερο, να τις συμπληρώσει ο καθένας μόνος και όχι σαν ομάδα.
- **Ερωτήσεις εφαρμογής** - Οι ερωτήσεις εφαρμογής είναι κατάλληλες για γραπτές εργασίες ή θέματα για συζήτηση. Για τις γραπτές εργασίες συνιστάτε οι απαντήσεις να μην ξεπερνούν την μία σελίδα.

Περίγραμμα

Εισαγωγή

- I. Η ΠΔ μοιάζει πολύ μακρινή σε σχέση με την δική μας εποχή.
 - A. Οι κύριες αιτίες δημιουργίας αυτού του χάσματος.
 1. Η διαδικασία της Οργανικής Θεοπνευστίας
 2. Η Θεϊκή Προσαρμογή μας απομακρύνει από την ΠΔ
 - B. Τα ζητήματα που συναντούμε στην ΠΔ
 1. Η θεολογική απόσταση
 2. Η πολιτισμική απόσταση
 3. Προσωπική Απόσταση
- II. Γατί λοιπόν είναι σημαντική η μελέτη της ΠΔ; Ποια είναι η αξία της ΠΔ για την δική μας ζωή;
 - A. Τι είπε ο Ιησούς, σχετικά με την αξία της ΠΔ;
 1. Τα υποτιθέμενα αρνητικά σχόλια του Ιησού για την ΠΔ
 2. Οι διαβεβαιώσεις του Ιησού για την αξία της ΠΔ
 - B. Την μαρτυρία του Αποστόλου Παύλου
 1. Οι υποτιθέμενες αρνητικές απόψεις του Παύλου σχετικά με την ΠΔ
 2. Οι θετικές επιβεβαιώσεις του Παύλου σχετικά με την σημασία της ΠΔ
- III. Πώς μπορούμε να εφαρμόσουμε την ΠΔ στην δική μας ζωή
 - A. Οι προκλήσεις της εφαρμογής της ΠΔ στην εποχή μας
 - B. Οι συνδετικές γραμμές της ενοχής της ΠΔ με την δική μας ενοχή
 1. Έχουμε τον ίδιο Θεό
 2. Ζούμε στον ίδιο κόσμο
 3. Είμαστε ο ίδιος τύπος ανθρώπων
 - Γ. Οι εξελίξεις από την ενοχή της ΠΔ
 1. Η σταδιακή αποκάλυψη του Θεού κατά εποχές
 2. Πολιτισμικές εξελίξεις.
 3. Προσωπική προσαρμογή.

Περίληψη

Σημειώσεις

Εισαγωγή

I. Η ΠΔ μοιάζει πολύ μακρινή σε σχέση με την δική μας εποχή.

Όταν αρχίζουμε να την αναλύουμε πιο βαθιά, παρατηρούμε ότι ορισμένα κομμάτια της ασχολούνται με ζητήματα που δεν είναι καθόλου γνώριμα σε μας.

A. Οι κύριες αιτίες δημιουργίας αυτού του χάσματος

Υπάρχουν τουλάχιστον δύο χαρακτηριστικά της ΠΔ που μας κάνουν να νιώθουμε το χάσμα αυτού.

1. Η διαδικασία της Οργανικής Θεοπνευστίας

Το Άγιο Πνεύμα χρησιμοποίησε τις προσωπικότητες, τις εμπειρίες και τις προθέσεις των βιβλικών συγγραφέων, για την συγγραφή της Βίβλου.

Ο Θεός φώτισε και καθοδήγησε τους βιβλικούς συγγραφείς ώστε το περιεχόμενο των Γραφών, να είναι χωρίς λάθη έτσι και δικαιωματικά να ονομαστεί ο Λόγος του Θεού.

Β' Πέτρου 3:15-16 – Οι επιστολές του Αποστόλου Παύλου ήταν αποτέλεσμα μιας διαδικασίας που περιελάμβανε το Θείο και τον ανθρώπινο συγγραφέα.

2. Η θεϊκή Προσαρμογή μας απομακρύνει από την ΠΔ

Ο Θεός είναι υπερβατικός – υπερβαίνει τους δικούς μας περιορισμούς κατά απόλυτο τρόπο - έτσι κάθε μία αποκάλυψη που έχει δώσει μέχρι σήμερα στην ανθρωπότητα, έχει προσαρμοστεί στις ανθρώπινες δυνατότητες.

Όμως επίσης, έδωσε την ΠΔ μέσα σε συγκεκριμένες ιστορικές περιστάσεις, τις οποίες βίωναν οι Ιουδαίοι εκείνης της εποχής. Σχεδίασε λοιπόν τις Γραφές έτσι ώστε να είναι κατανοητές, καταρχήν, από τους αρχαίους Ισραηλίτες.

B. Τα ζητήματα που συναντούμε στην ΠΔ

Φυσικά οι θεολογικές, πολιτιστικές και προσωπικές εκφάνσεις της ζωής μας δεν μπορούν να διαχωριστούν απόλυτα, διότι είναι βαθειά συνδεδεμένες μεταξύ τους και επηρεάζουν η μία την άλλη.

1. Η θεολογική απόσταση

Είναι η διαφορά ανάμεσα στην:

- αποκάλυψη που κατείχαν οι συγγραφείς της Παλαιάς Διαθήκης
- και την πληρέστερη αποκάλυψη την οποία κατέχουμε οι σύγχρονοι Χριστιανοί.

2. Η πολιτισμική απόσταση

Τα διάφορα χαρακτηριστικά των κοινωνιών στις οποίες ζούσαν οι:

- Πρωταγωνιστές των ιστοριών της ΠΔ
- Συγγραφείς των βιβλίων της ΠΔ
- και οι αποδέκτες της ΠΔ

Η πολιτισμική απόσταση προκύπτει διότι η ανθρώπινη κοινωνία συνεχώς αλλάζει.

Τόσες πολλές διαφορές υπάρχουν ανάμεσα στην αρχαία Εγγύς Μέση Ανατολή και τον σύγχρονο κόσμο μας, ώστε αρκετά από αυτά που διαβάζουμε στην ΠΔ μας φαίνονται ακαταλαβίστικα.

3. Προσωπική Απόσταση

Οι άνθρωποι που έζησαν την εποχή της ΠΔ, ήταν διαφορετικοί από τους σύγχρονους ανθρώπους.

II. Γατί λοιπόν είναι σημαντική η μελέτη της ΠΔ; Ποια είναι η αξία της ΠΔ για την δική μας ζωή;

Η ΠΔ είναι απολύτως αναγκαία για την ζωή κάθε Χριστιανού.

Η πλήρης ζωή εν Χριστώ απλά δεν μπορεί να γίνει πραγματικότητα, παρά μόνο εάν αντλήσουμε οδηγία και κατεύθυνση και από την ΠΔ.

A. Ας σκεφτούμε πρώτα όσα έλεγε ο Ιησούς, σχετικά με την αξία της ΠΔ

1. Τα υποτιθέμενα αρνητικά σχόλια του Ιησού για την ΠΔ

Μερικές διδασκαλίες του Ιησού, εκ πρώτης όψεως μοιάζουν να είναι αρνητικές για την αξία της ΠΔ

Ο Ιησούς σε καμία περίπτωση δεν αμφισβήτησε τα λεγόμενα της ΠΔ
Αντιθέτως, η προσπάθειά Του ήταν να επιβεβαιώσει την ΠΔ, μέσα από την ανασκευή
ορισμένων συνηθισμένων παρερμηνεύσεων των διδασκαλιών της.

Όμως ποτέ δεν εναντιώθηκε στην ΠΔ, ή στις διδασκαλίες της. Αντιθέτως, εναντιώθηκε
σε κάθε λανθασμένη ερμηνεία της ΠΔ.

2. Οι διαβεβαιώσεις του Ιησού για την αξία της ΠΔ

Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να δει κανείς την θετική στάση του Ιησού απέναντι στα
γραπτά της ΠΔ Για παράδειγμα, συνεχώς ανέφερε ότι αυτά αποτελούσαν τη βάση για τις
δικές Του διδασκαλίες.

Επέμενε πως κάθε λεπτομέρεια της ΠΔ, μέχρι και την τελευταία λέξη, δεν θα καταργηθεί
αλλά θα παραμείνει αιώνια.

Ο Ιησούς κάλεσε τους μαθητές Του να δεχτούν την ΠΔ, με την εξουσία του Λόγου του
Θεού.

B. Την μαρτυρία του Αποστόλου Παύλου

1. Οι υποτιθέμενες αρνητικές απόψεις του Παύλου σχετικά με την ΠΔ

Είναι λυπηρό το γεγονός ότι, στις μέρες μας κάποιοι Χριστιανοί πιστεύουν πως ο
Παύλος ήταν πολύ αρνητικός απέναντι στην ΠΔ.

Ο Παύλος πίστευε, πως ο Ιησούς είχε φέρει μια πιο πλήρη αποκάλυψη σχετικά με τον
Θεό και το θέλημά Του, απ' ότι η ΠΔ.

Στην πραγματικότητα, ο Παύλος δεν αρνήθηκε την σημασία της ΠΔ, επαναστάτησε
όμως στην κακή χρήση της ΠΔ.

Ο Παύλος στεκόταν σταθερά ενάντια στην λανθασμένη χρήση της ΠΔ ως πηγή μιας
νομικίστικης θρησκείας, η οποία τάχα υποστήριζε ότι η σωτηρία κερδίζεται με καλά έργα.

Ο Παύλος χρησιμοποίησε την ΠΔ για να αποδείξει ότι η σωτηρία έρχεται αποκλειστικά
δια πίστεως.

2. Οι θετικές επιβεβαιώσεις του σχετικά με την σημασία της ΠΔ

Ο Παύλος είπε πως η ΠΔ είναι τόσο σημαντική, ώστε σχεδόν γίνεται αναπόσπαστο
κομμάτι της Χριστιανικής μας ζωής.

III. Πώς μπορούμε να εφαρμόσουμε την ΠΔ στην δική μας ζωή.

Το Άγιο Πνεύμα βοηθά τους πιστούς του Χριστού, στην μελέτη και εφαρμογή της ΠΔ

Πρέπει να κατανοήσουμε και να εφαρμόσουμε στη ζωή μας την ΠΔ με τρόπο υπεύθυνο.

A. Οι Προκλήσεις της εφαρμογής της ΠΔ στην εποχή μας

Πρέπει να μάθουμε πώς να ξεπερνάμε την απόσταση που υπάρχει ανάμεσά σε εμάς και την ΠΔ, έτσι ώστε να μπορέσουμε να δούμε την αξία της για τη ζωή μας.

Η σωστή εφαρμογή της ΠΔ στην σημερινή εποχή προϋποθέτει το να αφήσουμε πίσω μας την δική μας εποχή. Δηλαδή πρέπει να ερμηνεύσουμε την ΠΔ με τους δικούς της όρους.

Για να εφαρμόσουμε την ΠΔ σωστά, πρέπει:

- να μελετήσουμε προσεκτικά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε ανάμεσα στην ΠΔ και εμάς,
- να δούμε ποιες εξελίξεις έλαβαν χώρα στην πορεία της Βιβλικής πίστης.

Οι συγγραφείς της ΠΔ είχαν κατά νου, όταν έγραφαν, και τις μελλοντικές γενιές.

B. Οι συνδετικές γραμμές της εποχής της ΠΔ με την δική μας εποχή

Εμείς έχουμε τρία στοιχεία που είναι κοινά με τους αρχικούς παραλήπτες της ΠΔ.

1. Έχουμε τον ίδιο Θεό

Ο Θεός των Χριστιανών της ΚΔ είναι ο ίδιος Θεός τον οποίο συναντούμε στην ΠΔ.

Το γεγονός ότι υπηρετούμε τον ίδιο Θεό δημιουργεί πολύ σημαντικές συνδετικές γραμμές, διότι οι Αγίες Γραφές διδάσκουν πως ο Θεός είναι αμετάβλητος.

- Η αιώνια βουλή του Θεού δεν μεταβάλλεται.

Το αιώνιο σχέδιο του Θεού μας διδάσκει ότι οι σκοποί Του στην ΠΔ συμβαδίζουν με τους σκοπούς Του στην ΚΔ.

- Ο Θεός είναι αμετάβλητος ως προς τον χαρακτήρα ή τις ιδιότητές Του.

Κάθε πράξη του Θεού στην ΠΔ αντικατόπτριζε τον χαρακτήρα Του, και επειδή δεν έχει αλλάξει ούτε στο ελάχιστο, μπορούμε να είμαστε σίγουροι ότι οι πράξεις Του την εποχή της ΚΔ συμβαδίζουν εξίσου αρμονικά με την αιώνια φύση Του.

- Ο Θεός παραμένει αμετάβλητος ως προς τις υποσχέσεις της διαθήκης Του. Θα εκπληρώσει όλα όσα υποσχέθηκε να κάνει για τον δικό Του λαό.

Ο Θεός έδωσε πολλές υποσχέσεις στους πιστούς της ΠΔ, και μπορούμε να είμαστε σίγουροι ότι σήμερα, την εποχή της ΚΔ, εξακολουθεί να τις τηρεί.

2. Ζούμε στον ίδιο κόσμο

Η ΠΔ περιγράφει τον ίδιο κόσμο, στον οποίο όλοι εμείς σήμερα ζούμε.

α. Το ιστορικό υπόβαθρο των γεγονότων της ΠΔ

Η ΠΔ καταγράφει αμέτρητα περιστατικά και διδασκαλίες, οι οποίες σχηματίζουν και έχουν την συνέχεια τους στα περιστατικά και στις διδασκαλίες της εποχής της ΚΔ.

β. Συσχετισμός γεγονότων με την ζωή μας

Πολλά γεγονότα συχνά μοιάζουν με κάποια άλλα, τα οποία έλαβαν χώρα στο παρελθόν.

Εάν μπορέσουμε να δούμε πέρα από τις επιφανειακές διαφορές, θα διαπιστώσουμε ότι ζούμε σε συνθήκες που είναι παρόμοιες, με εκείνες που βίωναν οι συγγραφείς και παραλήπτες της ΠΔ.

3. Είμαστε ο ίδιος τύπος ανθρώπων

Αν και υπάρχουν πολλές επιφανειακές διαφορές ανάμεσα στους αρχαίους ανθρώπους της ΠΔ και τους σύγχρονους, ταυτοχρόνως υπάρχουν βασικές ομοιότητες, οι οποίες μας συνδέουν με τους ανθρώπους εκείνης της εποχής.

α. Κατ' εικόνα του Θεού

Όλα τα ανθρώπινα όντα έχουν δημιουργηθεί κατ' εικόνα του Θεού.

β. Αμαρτωλοί

Μοιάζουμε με τους ανθρώπους της ΠΔ διότι όλοι έχουμε ξεπέσει στην αμαρτία.

Επειδή εμείς και οι άνθρωποι της ΠΔ μοιάζουμε ως πεσμένες και θαμπωμένες από την αμαρτία εικόνες του Θεού, δεν είναι δύσκολο να αντιληφθούμε την τάση των ανθρώπων της ΠΔ, να απομακρυνθούν από τον Θεό και να στραφούν στην αμαρτία.

γ. Διαιρεμένοι σε σχέση με την σχέση τους με τον Θεό

Μετά την πτώση της ανθρωπότητας στην αμαρτία, ανέκαθεν οι άνθρωποι χωρίζονταν σε δύο κατηγορίες ανάλογα με την σχέση που έχουν με τον Θεό.

- Σε όλη την πορεία της Βίβλου, ο Θεός ξεχωρίζει τρεις διαφορετικές ομάδες:
- Εκείνους που είναι χαμένοι επειδή είναι έξω από την διαθήκη του Θεού.
 - Όσους είναι σε διαθήκη με τον Θεό, αλλά εξακολουθούν να είναι χαμένοι καθώς δεν έχουν σωθεί από τις αμαρτίες τους.
 - Όσους είναι σε διαθήκη με τον Θεό, έχουν δικαιωθεί δια πίστεως και έχουν λάβει αιώνια σωτηρία.

Η ανθρώπινη φυλή και σήμερα είναι διαχωρισμένη, έτσι όπως ήταν και την εποχή της ΠΔ.

Γ. Οι εξελίξεις από την ενοχή της ΠΔ

1. Φανέρωση κατά εποχές

Ο Θεός φανέρωνε σταδιακά τον εαυτό Του κατά εποχές

Δυστυχώς, ζούμε σε μια εποχή κατά την οποία επικρατεί αρκετή σύγχυση σε ότι αφορά τα εποχικά κριτήρια που πρέπει να θέσουμε, καθώς εξετάζουμε την εφαρμογή των διδασκαλιών της ΠΔ στη δική μας ζωή.

α. Ακραίες τοποθετήσεις της απόρριψης της ΠΔ

Τονίζουν τις διαφορές ανάμεσα στις διάφορες εποχές, κατά τις οποίες γράφτηκαν διάφορα τμήματα της Γραφής.

Έχουν την τάση να βλέπουν την εφαρμογή μόνο των περικοπών της ΠΔ που επαναλαμβάνονται στην ΚΔ.

β. Ισοπεδωτική Αποψη της ταύτισης της ΠΔ και της ΚΔ

Επικεντρώνεται σε όσα έχουν παραμείνει ίδια σε όλες τις εποχές της Αγίας Γραφής.

Θεωρεί πως η ΠΔ και η ΚΔ είναι τόσο ενοποιημένες, ώστε όπου η ΚΔ δεν σχολιάζει τις διδασκαλίες ή τις πρακτικές της ΠΔ, αυτό τώρα σημαίνει ότι οι διδασκαλίες αυτές πρέπει να ακολουθούνται και στην ΚΔ.

γ. Υγιείς προσέγγισης της ΠΔ

Αντιλαμβάνεται πως η Βιβλική ιστορία είναι και ενιαία αλλά και έχει εξέλιξη.

Ολόκληρη η ΠΔ είναι σημαντική για εμάς, αλλά ταυτόχρονα και όλες οι πτυχές της έχουν εξελιχθεί.

Όλες οι διδασκαλίες της ΠΔ πρέπει να υποστούν κάποια εποχική «προσαρμογή», περνώντας μέσα από τα φίλτρα της ΚΔ.

2. Πολιτισμικές Εξελίξεις

Θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τις διαφορές ανάμεσα στους πολιτισμούς που περιγράφονται στην ΠΔ και σε αυτούς που υπάρχουν στον δικό μας κόσμο.

Πρέπει να κάνουμε κατάλληλες πολιτισμικές προσαρμογές στο μήνυμα της ΠΔ, καθώς την εφαρμόζουμε στη δική μας ζωή.

3. Προσωπικές Προσαρμογές

Υπάρχουν σημαντικές ομοιότητες ανάμεσα στους ανθρώπους της ΠΔ και σε μας της σύγχρονης εποχής, αλλά θα πρέπει να θυμάστε ότι υπάρχουν και πολλές διαφορές. Εάν θέλουμε να εφαρμόσουμε τα αρχαία κείμενα της ΠΔ με σωστό τρόπο στην σύγχρονη εποχή, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας όλους τους προσωπικούς παράγοντες.

Περίληψη

Ερωτήσεις Ανασκόπησης

1. Ονόμασε και περιέγραψε δυο αιτίες που δημιουργούν χάσμα ανάμεσα σε εμάς και στην ΠΔ.
2. Περιέγραψε τρία είδη αποστάσεων που συνήθως βρίσκουμε ανάμεσα σε εμάς και στην ΠΔ.
3. Εξήγησε την σχέση μεταξύ της διδασκαλίας του Χριστού και της διδασκαλίας της ΠΔ.
4. Πως η διδασκαλία του Παύλου επιβεβαιώνει την αμετάβλητη αξία της ΠΔ;
5. Τι θα πρέπει να καταλάβουμε από τις διδασκαλίες του Ιησού και του Παύλου σχετικά με την σημασία της ΠΔ στον σύγχρονο κόσμο;
6. Περιγράψτε την σημαντική πρόκληση που έχουμε να αντιμετωπίσουμε καθώς προσπαθούμε να καταλάβουμε και να εφαρμόσουμε την ΠΔ στη ζωή μας.

7. Περιγράψτε τις συνδέσεις που μας καθιστούν ικανούς να εφαρμόσουμε τις διδασκαλίες της ΠΔ στον δικό μας σύγχρονο κόσμο.
8. Περιγράψτε τρεις σημαντικές εξελίξεις που έλαβαν χώρα μεταξύ της περιόδου της ΠΔ και της περιόδου της ΚΔ

Ερωτήσεις Εφαρμογής

1. Σκεφτείτε μια φορά που η ΠΔ που ήταν περίπλοκη για σας. Τι συνέβαλε στην αρχική σας σύγχυση;
2. Πως θα ανταποκρινόσασταν σε κάποιον που θα έλεγε, «οι διδασκαλίες του Ιησού σε τέτοια πράγματα όπως ο φόνος, η μοιχεία και η αγάπη για τους εχθρούς έρχονται σε αντίθεση με τις διδασκαλίες τις ΠΔ»;
3. Στην επί του όρους ομιλία, γιατί ο Χριστός εμμένει στις αντιθέσεις του «τι *ειπώθηκε*» έναντι στο «τι *γράφηκε*»; Με ποιους τρόπους θα μπορούσαν οι σύγχρονοι Χριστιανοί να μπουν στον πειρασμό να κάνουν λάθη, σαν αυτά που ο Ιησούς ήθελε να διορθώσει;
4. Ποια είναι τα οφέλη που προέρχονται από την αναγνώριση της αμετάβλητης φύσης του Θεού καθώς μελετάς την ΠΔ;
5. Γιατί είναι χρήσιμο να θυμόμαστε ότι οι άνθρωποι τόσο στην ΠΔ όσο και στην ΚΔ έζησαν στον ίδιο κόσμο;
6. Ποιά είναι η πιο σημαντική γνώση που απέκτησες από αυτή την διάλεξη και γιατί;